

Mehrjui. **Musik:** Hormoz Farhat. **Medv:** Ezat Entezami (Mashdi Hassan), Ali Nasirian (Islam), Jamshid Mashayekhi (Abbas), Shoja Zadeh (En dreng), Jafar Vali (Kadkhoda), Rame Zanifar (Landsbyidioten). **Længde:** 101 min. **Prem:** TV

■ POSTBUDET

Postschi. Iran 1971. **P-selskab:** Caspian Studios/ Med støtte fra Det iranske kulturministerium. **Instr/ Manus:** Dariush Mehrjui. **Efter:** Georg Büchners skuespil »Woyzeck«. **Foto:** Uschang Baharlu. **Medv:** Ezat Entezami, Ali Nasirian. **Længde:** 103 min. **Prem:** TV 21.2.74.

Som ild og strå

Der begyndes med en skilsmisse, der ligner en frigørelse, et oprør, en revolution. Og der sluttes med tårevædet kapitulatation og kvindehoved mod mandsbryst og planer om et nyt ægteskab; halvt i desperation. Måske. Slutningen er ikke så entydig som titlen er det, med dens billede af hurtigt fængende, kraftigt blussende ild, der lige så hastigt fuser ud og bliver til ingenting. Men sådan vil Margarethe von Trotta og Volker Schlöndorff have deres film opfattet. Når kvinden er blevet 30 år, er hendes muligheder i samfundet udtømte og kun ægteskabet er tilbage. »For manden går grænsen ved 45, kvindernes ved 30«, hævder Margarethe von Trotta. Og det er hvad filmen beretter om. Egentlig en trivial historie, banal, sommetider næsten uforskammet sådan, men således er livet, sommetider, men filmen er aldrig banal, omend af og til lovlig docerende i pointeringen af mandens dominans.

Allerede i filmens første billeder er filmens Elisabeth den lille i forhold til omverdenen. På knallert og omgivet af osende og larmende biler (ført af mænd) er hun på vej til retten, hvor skilsmisens formaliteter skal udtales og skrives med (tysk? – eller er det universelt?) betydningsladet formalitet. Så er hun fri, tror hun, og kan afslå den tidligere ægtemands konventionelt høflige tilbud om at køre hende hjem, idet hun frihedsberuset peger på knallerten som det nye symbol på at hendes private oprør er lykkedes. Og hvad så? Søge arbejde. Stadig beruset af den nyvundne frihed dagdrømmer hun vagt om et interessant, spændende, meningsfyldt job. Det var jo derfor hun lod sig skille, blandt andet, men på arbejdsanvisningen erfarer hun, at samfundets skrevne og uskrevne regler kan være lige så personlighedshæmmende som ægteskabet kan være det. Utvetydigt får hun at vide, at hendes uddannelse er både mangelfuld og af for gammel dato. Hun accepterer et job som guide og lader sig let smigret fotografere sammen med japanske turister på ivrig jagt efter kameraminder. Siden hen bliver hun ansat hos en kunsthändler, hvor hendes eksamensløse sprogkundskaber er til gavn, når chefen skal til Italien for at købe ind til forretningen, men da hun ikke agter at gå i seng med boss'en (under togrejsen plaprer han opstemt løs om Reich og sex), står hun pludselig uden arbejde. En rar fuldskægget bamse

kommer hende forelsket til undsætning, da hun telefonerer efter ham. Ham er det, hun i slutscenen må læne sit hoved til.

Hvad der til slut slår hende ud og, i hvert fald tilsyneladende, kvæler den sidste rest af oprør i hende, er samfundets fordomme. I kampen for det opløste ægteskabs tiloverblevne søn, som både hun og eks-gemalen ønsker, og som han kæmper for med alle de midler, bureaukratiske regler og disses brugere giver ham. Det taler imod hende, at hun bor sammen med en ugift mor med bohème-tilbøjeligheder. Det taler imod hende, at hun, lidt naivt, næsten Walter Mitty'isk, drømmer videre på den drøm hun som alle andre piger i teen-alderen har kælet for: at blive musical-stjerne, skuespillerinde, sangerinde, som Ginger Rogers i Fred Astaires arme, båret frem af hans magiske fødder – hendes talent er spinkelt og uskolet (det er pinagtigt rørende at høre hende synge »I Can't Give You Anything but Love« for den sanglærerinde, hun opsøger; også dansetrinene er tungt umusikalske; for sent, for sent). Hvis Elisabeth virkelig havde ønsket både at blive uafhængig og at bevare barnet, så skulle hun med det samme have vist, at hun kunne tilpasse sig mandens regler for hvordan verden bør se ud, fortæller Elisabeths advokat hende tørt bebrejdende. Advokaten har lært sig spillets regler og er måske blevet kvindechauvinist deraf. Hun er mindst blevet bureaukraternes ligemand og forstår kun de regler, samfundet lader hende administrere. Forståelse ejer hun ikke, og hvad Elisabeth trænger til nu, mere end noget andet, er forståelse, thi hendes fraskilte mand har i kampen om barnet spillet sin trumf ud. Ud over at argumentere for at Elisabeths livsførelse gør hende uegnet som formynd, har han fundet sig den kvinde, der kan være mor for barnet og dermed gøre ham egnet og således definitivt tilfredsstille myndighederne. Derfor, delvis, kapitulerer Elisabeth og tager imod den nye mands tilbud om ægteskab. Tilbuddet synes i øvrigt først og fremmest dikteret af ønsket om at hjælpe hende han elsker, mindre end at være en trang til at dominere, at besidde.

Filmene er først og fremmest fair og fyldt med facts. Der argumenteres velovervejet, til intellektet og for forståelse, og uden kedsomhed og nemme kompromis'er i skildringen af Elisabeth som person og som fællesnævner. Måske er filmen ikke, som »Le Monde«s filmmedarbejder fra Venedig har hævdet det, af tilstrækkelig kvalitet til at kunne blive festivalvinder (hvis ellers Venedig fortsat uddelte priser), men den er, med Sven Nykvists diskret pointerende kamera, med Margarethe von Trotta's indforståede spil i hovedrollen, med hendes og Schlöndorffs indsigtfulde (og af hende inspirerede) manuskript, og, endelig, med Volker Schlöndorffs præ-

cist naturalistiske iscenesættelse, klog kunst; passioneret og disciplineret.

En lang sekvens, hvori en kunsthistoriker via eksempler fra malerkunsten og med vist kun tilsyneladende forståelse for Elisabeths situation, forelæser om kvindens placering, og alt for langsomme frigørelse, i historisk perspektiv, er ude at trit med filmens ellers fri-for-pegefingerholdning. »Da de fattige fra Kombach pludselig kom til penge« var i den forstand langt mere vellykket i det didaktiske med sin Brecht-påvirkede stil, hvortil lydbåndets kommenterende speaker passede og med hvilken kunsthistorikeren kan sidestilles. Ligeledes er en drømmesekvens, udspillet i et stormagasin, hvor Elisabeth for en kort tid arbejder som ekspeditrice, uden relevans. Scenen er et musicaloptrin, der siger mere om Schlöndorffs kærlighed til musicalgenren end om Elisabeth, og scenen er ikke godt nok koreograferet til at være sig selv nok. Men det er småting. Stort set, og det turde være store sager, i hvert fald i dag, hvor indlæg for kvindesagen oftere er militant følelsesladet end tankevækkende, eller overbevisende kun for de overbeviste, er filmen perfekt i forhold til målsætningen. Der med Schlöndorffs lidt vage ord har været at lave en film »som vedkom os lidt mere direkte«.

I samme mundfuld har Schlöndorff udtalt, at han og Margarethe von Trotta (der har været gift, eller levet sammen, siden 1969) fra begyndelsen af deres samliv ønskede at lave en film om ting, de personligt kendte til (selvoplevelt og kunstnerisk frigjort fra det biografiske), men at de aldrig rigtig »vidste hvordan vi skulle bære os ad for at undgå, at det blev en pegefingragtig film«. Hvor-efter de blev enige om at lave en komedie, der – igen med Schlöndorffs ord – blev »noget midt imellem«. Altså hverken komedie eller tragedie, men et stykke kunstnerisk levende debat.

Blot tror jeg ikke helt på titlens defaitisme, jeg tror ikke »stråldens« er brændt ud med Elisabeths kasten sig i armene på et nyt ægteskab, men derimod at ægteskabet tværtimod giver hende en ny chance for at realisere sig selv og sine drømme, delvis, og uden de kun tilsyneladende lægte sår, der skaber den virkelige bitterhed.

Per Calum

■ SOM ILD I STRA

Strofeuer. Vesttyskland 1972. **Dist:** Filmverlag der Autoren. **P-selskab:** Hallelujah-Film/Hessischer Rundfunk. **P/Instr:** Volker Schlöndorff. **P-leder:** Eberhard Junkersdorf. **Manus:** Volker Schlöndorff, Margarethe von Trotta. **Foto:** Sven Nykvist. **Farve:** Eastmancolor. **Klip:** Suzanne Baron, Uta Reeg. **Ark:** Nicos Perakis. **Musik:** Stanley Myers. **Sange:** »I Can't Give You Anything But Love« af Dorothy Fields & Jim McHugh; »Let's Call the Whole Thing Off« af George & Ira Gershwin. **Sunget af:** Margarethe von Trotta. **Tone:** Wolfgang Richter. **Koreo:** William Millie. **Medv:** Margarethe von Trotta (Elisabeth Junker), Friedhelm Ptok (Hans-Helmut), Martin Lüttge (Oscar), Walter Sedlmayer (Personalechefen), George Marischka (Schmollinger), Konrad Farnert (Kunsthistoriker), Else Domberger (Sanglærerinde), Maria Brunner (Danselærerinde), Ruth Hellberg. **Længde:** 98 min., 2930 m. **Prem:** TV 2.7.74.

Eksteriorscener indspillet i München 1971.